

ENTEĞRE RAPORLAMA: TÜRKİYE AÇISINDAN GELİŞİMİ VE GELECEK İÇİN YÖNELİMLER

Mustafa Kemal TOPCU, İnsan Kaynakları Müdürü
ikmustafa@yahoo.com, Ankara Sanayi Odası

Özet: Raporlamaya sistematik bir yaklaşım ve geleceğe dönük bütünlük bir bakış açısı getirmeyi hedefleyen entegre raporlama, tüm paydaşlara ulaşmayı sağlayabilecek en etkin yaklaşımlardan biridir. Böylelikle, kurumsal şeffaflık çerçevesinde finansal olan ve olmayan bilgiler daha güvenilir ve daha kaliteli olarak daha sistematik bir şekilde paydaşlara ulaştırılmış olmaktadır. Ancak mevcut durumda kurumların hazırlayacakları raporların ne bir standardı ne de bir yönlendirici belgesi bulunmaktadır. Bu çalışma ile bu kapsamdaki çalışmalara katkı sağlamak amacıyla, literatürde yeni bir konu olan entegre raporlamanın kavramsal bir incelemesini sunmak, Türkiye açısından gelişimini ortaya koymak ve gelecek için yönelimler üzerinde durmak, bu çerçevede neler yapılabileceğini ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Anahatlar Kelimeler: Entegre Raporlama, Finansal Raporlama, Sürdürülebilirlik, Kurumsal Yönetim, Sosyal Sorumluluk

INTEGRATED REPORTING: RETROSPECT AND PROSPECT IN TURKEY

Abstract: Integrated reporting, aiming at bringing a systematic approach to reporting and a future-oriented holistic perspective, is one of the most efficient approaches that provide easy access to all stakeholders. Hence, financial and non-financial information is to be delivered to all stakeholders in a systematic way with more reliability and quality as a prerequisite of corporate transparency. However, there are no standards or any directing document for corporate to prepare the integrated reports. Thus, this study aims at creating awareness, presenting a conceptual discussion on this new hot topic, analyzing current situation and orientation in Turkey, and offering future recommendations to contribute to national studies.

Keywords: Integrated Reporting, Financial Reporting, Sustainability, Corporate Governance, Social Responsibility

GİRİŞ

Yatırımcıların güvenini sağlamak isteyen şirketlerin finansal ve finansal olmayan tüm bilgileri paylaşımları günümüz kurumsal yönetim yaklaşımının olmazsa olmazları arasında yerini almıştır. Sunulan bu bilgilerin açık, anlaşılır ve şeffaf olması ise bu güvenin elde edilmesi ve sürdürülebilmesi açısından son derece önemlidir. Kurumsal yönetimin diğer bir sonucu da sosyal sorumluluktur. Şirket, hissedarlarına olduğu kadar paydaşlarına yani şirketin faaliyetlerinden etkilenen taraflara karşı da sorumludur. Şirketler tarafından hazırlanan raporlar ise bu sorumluluğun hangi ölçüde yerine getirildiğinin paydaşlarla paylaşılması açısından son derece önemlidir.

Başarılı işletmeler kendileri, hissedarları ve toplum için finansal kazançların yanı sıra sürdürülebilir değer yaratmak da durumdadır. Yaratılan bu değerın tüm paydaşlarla paylaşılması için raporlanması gerekmektedir. Genel olarak sürdürülebilir amaçlı raporların sosyal sorumluluk, çevre yönetimi, kurumsal yönetim ve stratejik yöntem çerçevesinde yapıldığı görülmekle birlikte tüm uygulamaları kapsayan bütüncül ve kapsamlı bir raporlamaya ihtiyaç bulunduğu da bir gerçektir (Yanık ve Türker, 2012). Çünkü sadece güncel konuları değil uzun vadeli değer yaratan konu ve fırsatların da raporlara yansıtılması önem taşımaktadır (KPMG, 2012).

Genel olarak sürdürülebilirlik, sosyal sorumluluk, kurumsal yönetim adları altında farklı raporlar bu gün işletmeler tarafından yayımlanmaktadır. Ancak bu raporlar iş modelleri ve işletme stratejileri ile uyum gösterememektedir. Ayrıca bu raporların bütünlükçü bir yanı olmamakla birlikte daha çok iç paydaşlara ve özellikle tepe yönetimine hitap ettiği de görülmektedir. Diğer paydaşları göz ardı eden bu raporların işletmelerin sadece pozitif yanlarına eğildiği de göze çarpan diğer bir husustur. Bu nedenlerle daha bütünlükçü bir raporlamaya ihtiyaç olduğu değerlendirilmiş ve holistik ve uzun vadeli bakış açısı sunan entegre raporlama işletmeler tarafından uygulanmaya başlamıştır. Böylelikle, kurumsal şeffaflık çerçevesinde finansal olan ve olmayan bilgiler daha güvenilir ve daha kaliteli olarak daha sistematik bir şekilde paydaşlara ulaştırılmış olmaktadır (Sipahi ve Arsoy, 2010).

Ancak mevcut durumda kurumların hazırlayacakları raporların ne bir standardı ne de bir yönlendirici belgesi bulunmaktadır. Entegre raporlamanın uygulama çerçevesini Uluslararası Entegre Raporlama Komitesi (IIRC) çizmekte ve küresel bağlamda entegre raporlamanın nasıl yapılacağına ilişkin kolaylaştırıcı ve yol gösterici olmaktadır. Ülkemiz açısından da yeni bir kavram olarak entegre raporlama konusunda bazı çalışmalar yürütölmeye başlanmıştır. IIRC işbirliği ile Sürdürülebilir Kalkınma Demeği ve TKYD önderliğinde iş dünyası tarafından Entegre Raporlama Platformu kurulmuştur. Bu çalışma ile bu kapsamdaki çalışmalara katkı sağlamak amacıyla farkındalık yaratmak, literatürde yeni bir konu olan entegre raporlamanın kavramsal bir incelemesini sunmak, bu çerçevede neler yapılabileceğini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu çerçevede çalışma kavramsal tartışmalara ardından mevcut durumu analizini paylaşmaktadır. Entegre raporlamanın gerekliliği ortay konduktan sonra bazı önerilerde bulunmaktadır.

II. ENTEĞRE RAPORLAMAMIN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİM SÜRECİ

Entegre raporlamaya duyulan ihtiyacın temel nedeni işletmelerin raporlarında yer alan bilgiler ile yatırımcıların işletme hakkında karar vermek için ihtiyaç duydukları bilgi arasındaki farktır. Entegre raporlar ile işletme değeri yaratma sürecini piyasalara daha iyi anlatabilmesine olanak sağlayarak bu açığı kapatılma potansiyeline sahiptir (KPMG

2011). Entegre raporlar esasen çok detaylı faaliyet raporlarıdır (Yanık ve Türker, 2012:302). Entegre raporlar bugün ve yarın değer nasıl yaratılacağı ile ilişkilidir (IIRC, 2013). Entegre raporlama bu değer yaratma sürecinde işletmenin faaliyetlerinin tamamını etkileyen faktörleri değerlendirmeye alan kapsamlı ve etkin bir yaklaşımdır (IIRC, 2013). Entegre raporlama finansal ve sürdürülebilir strateji ve sonuçlarını bütünleştiren bir raporlama şeklidir (GRI, 2013). Entegre raporlar, aynı zamanda, iş modeli, stratejik hedefler, bütüncül performans ve yönetim hakkında öz ve şeffaf bilgiler içeren raporlardır (KMPG, 2012).

Entegre raporlama konusunda çalışmalar yapan irili ufaklı birçok kuruluş bulunmasına rağmen entegre raporlama kavramına öncülük eden iki temel organizasyon bulunmaktadır; Güney Afrika Entegre Raporlama Komitesi (IRSCA) ile İngiltere'de faaliyet gösteren Uluslararası Entegre Raporlama Komitesi (IIRC) entegre raporlama konusunu sistematik olarak inceleyen ve standartlar geliştiren iki temel organizasyondur (Abeysekera, 2013). Entegre raporlamanın henüz dünyaca kabul edilmiş standart bir formatı bulunmamaktadır. Entegre raporlamanın uygulama çerçevesini IIRC çizmekte ve küresel bağlamda entegre raporlamanın nasıl yapılacağına ilişkin kolaylaştırıcı ve yol gösterici olmaktadır. IIRC, entegre raporlarda yer almak üzere beş rehber prensip ile bu prensipleri destekleyen altı unsur önermektedir. Rehber prensipler;

- Stratejik bakış; Entegre rapor organizasyonun stratejik hedefleri ve bu hedeflerin organizasyonun değer yaratma ve sürdürme süreciyle ilişkisini ortaya koyabilmelidir.
- Geleceğe yönelim; Yönetimin geleceğe yönelik beklentileri raporda yer almalıdır. Bu sayede paydaşlar organizasyonun gelecek beklentileri konusunda fikir sahibi olabilir.
- Bilgilerin bağlanabilirliği; Entegre rapor iş modeli, harici faktörler, kaynaklar ve organizasyonun tabi olduğu ilişkiler arasındaki bağı ortaya koyabilmelidir.
- Reaksiyon verebilme ve paydaşları dâhil etme; Kritik paydaşların istek ve ihtiyaçlarına nasıl cevap verildiği ve sürece hangi oranda dahil edildikleri raporda yer almalıdır.
- Sadelik, güvenilirlik ve ehemmiyet; Eğer entegre rapor güvenilir ve inandırıcı bir temel rapor olarak görülmesi isteniyorsa içindeki bilgiler bunu sağlayacak şekilde kısa, öz, güvenilir olmalı ve organizasyona ait zaruri bilgileri içermelidir (Magarey, 2012).

Bu prensipleri destekleyen unsurlar ise; Organizasyonel bakış açısı ve iş modeli, Risk ve Fırsatların da yer aldığı çalışma şartları, Stratejik hedefler, Yönetişim ve karşılıklar, Performans ve gelecek görünümüdür (KMPG, 2011). Bu bağlamda da IIRC yaptığı taslak uluslararası entegre raporlama başvuru kitabını görüşe sunmuştur. Kitabın son halinin yakın zamanda hizmete sunulması ön görülmektedir (IIRC, 2013).

Literatürde entegre raporlamayı finansal ve sürdürülebilirlik raporlarının toplamı olarak gören çalışmalar yer alsa da (Kargın, Aracı ve Aktaş, 2013) entegre raporlama bunların bileşiminden çok daha geniş bir alana odaklanmaktadır. Entegre raporlama yalnızca finansal sermayeyi değil aynı zamanda beşeri, sosyal ve entelektüel sermayeyi de kapsamaktadır (IIRC, 2013). Bunlara üretim ve doğal sermayeyi katarak, entegre raporlamanın temelini oluşturan altı sermaye fikri olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

Sosyal medyanın etkisini her geçen gün artırdığı, bir haberin işletmeleri iflasa götürdüğü günümüz koşullarında işletme performansını değerlendirmekte finansal raporlar yetersiz kalmaktadır. Özellikle bir işletmenin uzun süre ayakta kalabilmesi, kısacası yaşayabilmesi için tüm paydaşlar arasında iyi bir ağ kurması ve bu ilişkileri sürdürmesi gerekmektedir (Perrini ve Tencati, 2006:298). Varlıklarını sürdürmek isteyen işletmeler paydaşlarına; sosyal ve çevresel sorumluluklarını, kısa orta ve uzun vadedeki hedeflerini, misyon ve vizyonlarını açık ve anlaşılır bir şekilde göstermelidir. Bu amaçlardan bir kısmını gerçekleştirmek için kullanılan sürdürülebilirlik raporlarının ise bu misyonu yeterince gerçekleştirdikleri söylenemez (Perrini ve Tencati, 2006). Bu raporlar daha çok halkla ilişkiler açısından fayda sağlayan raporlar olarak kabul görülmektedir.

Bu nedenlerle farklı yönetsel uygulamaları, performans değerlendirme yöntemlerini bir araya getiren bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmuştur. Paydaş yaklaşımı içerisinde şirketin tüm paydaş ilişkilerinin yönetilmesini, izlenmesini ve yönlendirilmesini amaçlayan nicel ve nitel performans değerlendirmesini bütünleştirebilen bir yapıya gereksinimi doğmuştur.

Entegre raporlama aşağıdaki üç konuda güncel uygulamalara bir yenilik getirmektedir (KMPG, 2012).

- Bütüncül performans anlayışı ile finansal performans ile birlikte finansal olmayan performans da ölçülebilmektedir.
- Uzun vadeli bakış açısı ve gelecek yönelimi yaratılan değer bugün ve yarın nasıl etkilendiğini ortaya koyabilmektedir.
- Kurumsal bilgiyi iş modeli uyumlaştırması performans ile stratejik hedefleri ilişkilendirerek daha fazla şeffaflık sağlayabilmektedir.

Entegre raporlamanın işletmelere sağlayacağı faydaları üç başlık altında sıralayabiliriz; içsel veya dahili faydalar, dışsal yani piyasaya dönük faydaları ve yasal risklerin yönetimine sağlayacağı faydalar. Performansın ölçülmesinde kullanılacak metriklerin daha iyi anlaşılması ve daha sağlıklı şekilde belirlenmesi, finansal ve finansal olmayan performans arasındaki ilişkinin somut bir biçimde ifade edilmesi, işletmenin stratejisine daha bütünsel bir bakış, ölçüm

ve kontrol sistemlerinde ihtiyaç duyulabilecek iyileştirmelerin daha kolay tespit edilebilmesi, üretim süreçlerinin etkinleştirilmesi, çalışanlarla ve paydaşlarla daha etkin bir iletişim entegre raporlamanın sağlayacağı dahili veya içsel faydalar olarak sıralanabilir.

Dışsal veya piyasa dönük getirileri ise yatırımcılar tarafından giderek daha çok önemsenen sosyal sorumluluk gereksinimlerinin karşılanması, piyasaya veri sağlayanların işletme hakkında yeterli seviyede bilgiye sahip olmaları, satın alma kararlarında sürdürülebilirliği ön planda tutan yatırımcıların ihtiyaçlarının karşılanması, tedarikçilere verilecek doğru kredibilite bilgileri sayesinde tedarik zincirinde karşılaşılabilecek aksamaların önlenmesi, işletmenin ve markanın itibarının korunması, itibar riskinin azaltılması olarak sıralanabilir.

Yasal risklerin yönetimi açısından yakın zamanda yasal bir zorunluluk olma ihtimali bulunan bir konuda önceden hazırlıklı olunması, hisse senedi düzenleme otoriteleri tarafından ortaya konulma ihtimali olan düzenlemelere çabuk adapte olabilmek, elde edilen tecrübeler sayesinde ileride yapılabilecek yasal düzenleme çalışmalarına katılabilme olanağı entegre raporlamanın sağlayacağı faydalardan bazıları olarak sıralanabilir (Eccles ve Armbrester, 2011).

Pilot olarak seçilen bazı işletmelerle, 2010 yılında yapılan bir anket çalışması sonucunda entegre raporlamanın aşağıdaki faydaları da sağladığı gözlenmiştir (Druckman ve Fries, 2010).

- Birbiri ile bağlantılı olarak hazırlanan sürdürülebilirlik ve finansal analizler tasarruf edilebilecek alanların tespit edilmesine yardımcı olmaktadır.
- İşletme içerisinde yönetim kademesinde ve işletme dışındaki yatırımcılar ve tedarikçilerde işletmenin faaliyetlerinin sürdürülmesi konusundaki farkındalık artmıştır.
- Birbiri ile bağlantılı olarak hazırlanan raporlar işletmenin farklı birimleri arasındaki işbirliğini artırıcı rol oynamıştır.
- İşletme performansı ve sürdürülebilirliği konusunda hazırlanan raporlarda ortak bir dilin kullanılması alınan kararlarda bu konuların daha çok dikkate alınmasını sağlamıştır.
- Yatırımcı ve paydaşların işletme faaliyetlerine ilişkin sorularında önemli ölçüde azalma gözlenmiştir.

III. DÜNYA'DA ENTEGRE RAPORLAMA

Entegre raporlamanın gündemde yer alması ve artan bir şekilde benimsenmesi sonucunda Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council – IIRC) 2010 yılı Ağustos ayı içerisinde teşkil edilmiştir. IIRC işletmeler, yatırımcılar, aracı kurumlar, sigorta kurumları, denetleyici ve düzenleyici kurumlar, akademik ve sivil toplum kuruluşları gibi birçok paydaşı bir araya getirmeyi başarmıştır (Deloitte, 2013).

IIRC ilk tartışma kağıdını 12 Eylül 2011 tarihinde yayınlamıştır. Paydaşların görüşleri ve pilot programda yer alan 80 işletmelerin deneyimlerinin de dahil edildiği bir prototip Kasım 2012 ayı içerisinde hizmete sunulmuştur. Taslak dokümanı ise Nisan 2013 ayı içerisinde kamuoyunun görüşüne sunmuştur. Temmuz 2013 ayına kadar görüşte kalan taslak çerçeveye nihai hal verilerek bu konudaki standartlık sağlanmış olacaktır.

Taslak doküman entegre raporlamanın temel kavramlarını incelemekte, rehber ilkeleri, örgütsel kontrol, fırsatlar ve riskler, strateji, performans ve gelecek beklentileri gibi anahtar terimleri ele almaktadır (Hickman ve Tysiac, 2013).

IIRC'nin esas amacı küresel bağlamda genel kabul görmüş ve finansal, çevresel, sosyal ve kurumsal yönetime ilişkin bilgileri anlaşılır, öz, tutarlı ve karşılaştırılabilir bir formatta bir araya getiren entegre raporlama çerçevesini oluşturmak olarak belirlenmiştir (Sustainability South Africa, 2013). Ayrıca raporlama; farklı raporlama standartlarıyla raporlanmış bilgilere ait maddi unsurları tutarlı bir bütün halinde bir araya getirmekte, aralarındaki bağlantıyı göstermekte ve organizasyonun kısa orta ve uzun vadede değer yaratma ve sürdürülebilir kabiliyetini nasıl etkilediğini açıklamaktadır (IIRC, 2011).

1970'li yılların başından beri bazı yasal zorunluluklar nedeniyle şirketler finansal raporların haricinde çevresel ve sosyal raporlamalar yapsalar da entegre raporlama ABD için oldukça yeni bir kavramdır. Bir çok platformda sürdürülebilirlik raporlarından bahsedilse de henüz gerçek manada uygulanmakta olan entegre raporlamadan bahsetmek mümkün değildir. S&P 500 şirketlerine yönelik yapılan çalışma da bu kanıyı destekler niteliktedir. Bu şirketlerden sadece %1.4'ünün (7 şirket) yıllık finansal raporlarında entegre raporlamaya ilişkin bir ifadeye rastlanmıştır. 499 şirket finansal raporlarında sürdürülebilirlikten bahsederken 68 şirket çevre yönetimine 66 şirket iklim değişikliklerine, 39 şirket ise su kullanımına yer vermiştir (IIRC, 2013).

Güney Afrika Entegre Raporlama Komitesi (IRSCA) entegre raporlamayı; "İşletmenin performansını, finansal ve sürdürülebilirlik açısından bütünsel olarak ortaya konulması" olarak tanımlamaktadır (IRSCA, 2011). Entegre raporlamanın amacı ise hissedarların; organizasyonun kısa orta ve uzun vadede bir değer yaratabilme ve bunu sürdürülebilir becerisini değerlendirmesine yardımcı olmak olarak ifade edilmektedir. Ayrıca entegre raporlama, organizasyonun küresel ekonomi, hissedarlar, toplum ve çevreye karşı sorumluluklarının ortaya konulması için bir yaklaşım olarak görülmektedir (IRSCA, 2011).

Güney Afrika Entegre Raporlama Komitesi "Entegre Raporlama Çerçevesi ve Entegre Raporlama" isimli bir tartışma kağıdı yayınlamaya borsada işlem gören tüm işletmelerin 2010 Mart ayı itibarıyla entegre raporlama yapmasını istemiş ve yapmayan işletmelerden de yapılmama nedenleri talep edilmiştir. Bu tartışma kağıdı ile işletmelerden risklerin ve fırsatların belirlenmesi, stratejik performans ölçümü için anahtar performans göstergelerinin anahtar risk göstergeleri ile

birlikte tespit edilmesi, ücretlendirme politikaları ve gelecek beklentilerine de yer verilmesi istenmiştir (Westerfors ve Vesterberg, 2011).

Başlangıç aşamasından bu güne kadar yapılan faaliyetler neticesinde alınan dersler kapsamında başarılı uygulamalar olarak finans, performans raporlama, sürdürülebilirlik (iş güvenliği, sağlığı ve çevre), kurumsal yönetim, risk yönetimi, faaliyet yönetimi, yatırımcı ilişkileri, insan kaynakları, paydaş yaklaşımı ve bilgi teknolojileri dikkat çekmektedir (KMPG, 2012).

IV. ENTEGRE RAPORLAMA VE DİĞER RAPORLAMALARLA İLİŞKİSİ

Finansal raporlamanın doğal bir uzantısı olan sosyal sorumluluk raporlaması yıllık faaliyet raporlarında ya da ayrı bir formatta işletmelerin iktisadi, çevresel ve sosyal faaliyetlerinin gösterildiği tüm paydaşlara finansal olan ve olmayan bilgi sunan raporlardır (Başar ve Başar, 2006:214). Son yıllarda sosyal sorumluluk raporlaması adına atılmış en önemli adımlardan birisi ISO tarafından 2010 yılında, 450'den fazla uzmanın, 99 ülke ve 42 organizasyondan 210 gözlemcinin katılımıyla hazırlanan ISO 26000 "Sosyal Sorumluluk Rehberi"dir. ISO 26000 standardı; sosyal sorumluluğa global anlamda ve herkes tarafından kabul gören bir tanımlama getirmeyi ve sosyal sorumluluk bilincini tüm organizasyonlarda ve bireylerde yerleştirmeyi hedeflemektedir (McKinley, 2010).

Kaynakların gelecek nesiller için korunması ve sürdürülebilirliği çabaları çoğunlukla işletmelerin çevreye verdikleri zararın azaltılması, kaynakların daha etkin kullanımı ve bu sorumluluğu paydaşlarla etkileşim içerisinde yürütülmesi yönünde şekillenmektedir. Örneğin birçok organizasyon geri dönüşümü teşvik etmekte, yenilenebilir enerji kaynaklarına ve yeşil teknolojilere yatırım yapmakta, çalışanlarını, tedarikçilerini ve müşterilerini sürdürülebilirlik odaklı toplumsal projelere teşvik etmektedir. Örneğin Apple firması, tedarikçilerine çalışan güvenliğinin yanı sıra çevre bilinci ile üretim süreçlerine ilişkin kurallara uyma zorunluluğu getirmektedir (James, 2013).

Sürdürülebilirlik kaynakların günümüz nesli açısından verimli paylaşımı anlamına geldiği gibi kaynakların ve fırsatların günümüz ve gelecek nesiller arasındaki adil dağıtımına vurgu yapmaktadır (Yanık ve Türker, 2012:295). Sürdürülebilirlik birbirine bağlı çevresel entegrasyon, sosyal adalet ve iktisadi kalkınma kavramlarını barındırmaktadır (Hubbard, 2007). Bu anlamda sürdürülebilirlik işletmelerin finansal sorumlulukları ile birlikte sosyal, ekonomik ve çevresel sorumluluklarının bir arada üstlenilmesi olarak ifade edilmektedir (Çiftçioglu ve Poroy, 2010:86).

Sosyal raporlama ile eş anlamlı da kullanılabilen (Başar ve Başar, 2006; Yanık ve Türker, 2012:298) sürdürülebilirlik raporlaması ekonomik, sosyal ve çevresel yönleri hesaba katan bütüncül bir yaklaşımdır (Perrini ve Tencati, 2006). Bu bütüncül yaklaşım tüm paydaş çıkarlarının maksimize edilmesi anlamı taşımaktadır. Böylelikle sürdürülebilir bir ilişki üzerine kurulu işletme tarafından hem bu gün için hem de gelecek için değer yaratılabilecektir.

Sürdürülebilirlik raporları esasında organizasyonun kıt kaynakların ve bunların çevreye olan etkilerinin raporlanması olsa da birçok işletme sürdürülebilirlik raporlarında; insan kaynakları yönetimi, tedarikçilerle, müşterilerle ve paydaşlarla olan ilişkilere de yer vermektedir. Örneğin Bayer firmasının 2011 yılı sürdürülebilirlik raporunun alt başlıkları; stratejiler, yönetim ve yönetişim, inovasyon ve çalışan hakları, ekoloji ve sosyal taahhüttür (James, 2013). Organizasyonların sürdürülebilirlik raporlarında bu tür bilgilere yer vermesi ise sürdürülebilirlik raporları ile entegre raporların aynı raporlar gibi algılanmasına neden olmaktadır. Oysa ki yukarıda da anlatıldığı gibi entegre raporlama çok daha geniş bir raporlama şeklidir. IIRC'nin tanımında da yer aldığı gibi; "Organizasyonun stratejisi, kurumsal yönetimi, performansı ve beklentilerinin, faaliyet gösterdiği ticari, sosyal ve çevresel faktörleri de kapsayacak şekilde ifade edilmesidir" (IIRC, 2011).

Çevresel raporlama bağlamında çevresel politikaların belirlenebilmesi maksadıyla ISO 14000 standardı geliştirilmiştir. Bu standarda göre, ürünlerin/faaliyetlerin/hizmetlerin çevresel etkilerin ve çevresel ölçülebilir hedeflerin belirlenmesi, performans hedeflerine uygun programların uygulanması, kontrol ve düzeltici tedbirlerin belirlenmesi gerekmektedir (Tschopp, 2005:56).

İşletmeler hayatta kalabilmek ve büyüebilmek için sosyal sorumluluğu, sürdürülebilirliği ve çevre yönetimini kurumsal yönetimin bir parçası haline getirmektedir. Finansal bilgilerin tek başına değerlendirilmesi işletme hakkında sağlıklı bilgi vermeyeceği gibi karbon salımları, su, enerji ve hammadde kullanımı, tedarik zincirinin yönetimi gibi diğer unsurların dışarıda bırakıldığı bir raporlama da yatırımcılar açısından karar vermeyi kolaylaştırıcı olmayacaktır (Kurumsal Sürdürülebilirlik Sertifika Programı, 2013). Son yıllarda işletmelerin piyasa değerinin belirlenmesinde finansal olmayan varlıkların öneminin artması bunun en temel göstergesidir. 1975 yılında S&P listesindeki şirketlerin piyasa değerini %83 oranında finansal ve maddi varlıkları ile açıklarken 2009 yılında bu rakam %19'a düşmüştür. Yani finansal olmayan varlıkların önemi her geçen yıl artarak günümüzde işletmelerin piyasa değerinin esas belirleyicisi haline gelmiştir. Finansal olmayan değerlendirmelerin önemindeki bu artış entegre raporlamanın gelecekte işletmelerin kullanacağı en temel raporlama şekli olacağının da bir göstergesi olarak algılanmalıdır (Mustafa, Matış ve Bonacı, 2012).

V. ENTEGRE RAPORLAMANIN KAPSAMI

Entegre raporların standart bir formatı konusunda henüz fikir birliği sağlanamamıştır ancak aşağıda yer alan hususlara entegre raporlarda yer verilmesinin bu raporların işlevselliğini artıracığı değerlendirilmektedir.

- a. Raporun Kapsamı ve Sınırları (Deloitte, 2011),
- b. Organizasyona Genel Bir Bakış ve Faaliyet Gösterilen Dış Çevrenin Tanımlanması
- c. Kurumsal Yönetim,
- ç. Organizasyonel Açından Fırsatlar ve Riskler,
- d. Strateji ve Kaynak Yönetimi,
- e. İş Modeli
- f. Performans Değerlendirmesi,
- g. Geleceğe Bakış ve Gelecek Hedefleri (Monterio, 2013).
- ğ. Finansal Tablolar ve Ekonomik Göstergeler (Mustafa, Matis ve Bonaci, 2012).
- ı. Analitik Yorumlar (Deloitte, 2011).

Entegre raporlama işletmeyi ve işletmenin faaliyette bulunduğu çevreyi betimlemelidir (Hickman ve Tysiac, 2013). Bu açıdan kurum kültürü ve etik, sahiplik yapısı ve teşkilat şeması, hedef pazarlar, ürün ve faaliyetler, rekabet durumu ve pazardaki pozisyon raporlamada yer almalıdır. İşgücü ve kazançlara ilişkin istatistiki veriler ve coğrafi dağılım ile yasal, ticari, sosyal, çevresel ve siyasi faktörler dahil dış çevreyi etkileyen unsurlar analiz edilmelidir (Hickman ve Tysiac, 2013).

Entegre raporlama anahtar girdiler hakkında ve bu girdilerin hangi sermaye kalemi ile ilişkisi olduğuna ilişkin bilgileri içermelidir (Hickman ve Tysiac, 2013). İşletmeyi farklı kılan faaliyetler, inovasyon yaklaşımı, değişime uyum açısından iş modeli entegre raporlamada ayrıca vurgulanması gerekli konulardır (Hickman ve Tysiac, 2013).

Liderlik yapısı, stratejik yönlendirme ve risk yönetimi yaklaşımı, kültür, etik ve değerlerin sermayeye etkisi ile değer yaratmanın bedeli bu kapsamda entegre raporlamada yer alacak konulardır (Hickman ve Tysiac, 2013).

Örgütsel performans ilerleyen zamanlarda şimdikinden daha karmaşık hale gelecek ve ölçülmesi de zorlaşacaktır (Hubbard, 2007:182). Özellikle sürdürülebilirlik bağlamındaki gelişmeler performans ölçüm seçeneklerini de genişletmiştir (Hubbard, 2007). Ancak, bir işletmenin nihai hedefi katma değer yaratmaktır (Perrini ve Tencati, 2006). Bu nedenle, entegre raporlama hedeflerin işletme tarafından gerçekleştirme derecesi ile hangi sermaye çeşidinin ne şekilde etkilendiğini içermelidir (Hickman ve Tysiac, 2013). Paydaşlarla ilişkilerin durumundan bahsedilmeli ve cari performans ile geçmiş ve gelecek performans arasında bağlantı kurulmalıdır (Hickman ve Tysiac, 2013).

VI. SONUÇ

Sürdürülebilirlik, sosyal sorumluluk, çevresel yönetim ve kurumsal yönetim adları altında raporlar işletmeler tarafından paydaşların istifadesine sunulmaktadır. Ancak bu raporlar iş modelleri ve işletme stratejileri ile uyum gösterememektedir. Ayrıca bu raporların bütünleştirici bir yanı olmamakla birlikte daha çok yönetime hitap ettiği de görülmektedir. Diğer paydaşları göz ardı eden bu raporların işletmelerin sadece pozitif yanlarına eğildiği de diğer bir konudur. Bu nedenlerle daha bütünleştirici bir raporlamaya ihtiyaç olduğu değerlendirilmiş ve holistik ve uzun vadeli bakış açısı sunan entegre raporlama işletmeler tarafından uygulanmaya başlamıştır.

Yönetim Kurulu ve yatırımcıların kararlarının doğru ve etkili olabilmesi için doğru bilginin kendilerine sunulması gerekmektedir. Finansal raporlama sektörel, endüstriyel, ulusal ve uluslararası paydaşları tehdit eden finansal istikrarsızlık ve sürdürülemezliğin hızına ayak uyduramamıştır (Hickman ve Tysiac, 2013). Entegre raporlama finansal raporlama ile birlikte, ilave bilgileri ve yatırımcı ile aracı kurumlar arasındaki ilişkileri kapsadığı gibi bütüncül olarak katma değeri daha da yüksektir (Hutton, 2004).

Değer yaratma süreci olarak özetlenebilecek entegre raporlamaya olan ihtiyacı artıran unsurları aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür (Mustata, Batiş ve Bonaci, 2012).

- Küreselleşme,
- Finansal krizlerle birlikte iyi yönetim uygulamalardan sapmalar sonucunda denetleyici ve düzenleyici kurumlara artan ihtiyaç,
- Şeffaflık ve sorumluluğa yönelik üst düzey beklentiler,
- Kaynakların kısıtlı olması ve yarınlara ilişkin tükenme endişesi,
- Nüfus artışı,
- Çevresel etkiler.

Entegre raporlama işletmelerde arzu edilen değişimi yönlendiren, sadece geçmişe bakan değil geleceğe ışık tutan, 21.yüzyılın ihtiyaçlarına cevap veren bir yaklaşımdır (Hickman ve Tysiac, 2013). Entegre raporlama şeffaflığı artıracak şekilde bilgi ve iletişimi sağlarken, yatırımcıların beklentileri ile yönetimin niyeti arasındaki farklılığı da gidermektedir (Hutton, 2004).

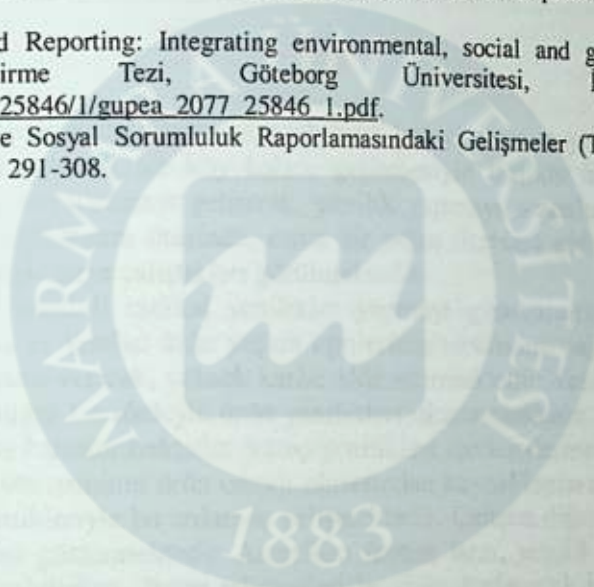
Sonuç olarak paydaşlar arasındaki iletişimi en güçlü şekilde tesis edebilmek için gerekli olan raporlama şeklinin bütüncül ve stratejik bakış açısı ile entegre raporlama olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple uluslararası çalışmalara katılm Türkiye açısından önem taşımaktadır. Türkiye'de entegre raporlama dünyadaki gelişime paralel ilerleme kaydetmiştir. Bu kapsamda IIRC işbirliği ile Sürdürülebilir Kalkınma Derneği ve TKYD önderliğinde iş dünyası tarafından Entegre Raporlama Platformu kurulmuştur. Böylelikle, Platform ile birlikte özel ve kamu sektöründe entegre raporlama konusunda farkındalık yaratmak hedeflenmiştir (TKYD, 2013). Ayrıca, Platform'un pilot şirketler

öncülüğünde entegre raporlamanın yaygınlaşması konusunda çalışmalar yapması da planlanmaktadır. Platform ayrıca Entegre Raporlama Taslak Çerçevesi ile ilgili olarak Türkiye'de geliştirilecek görüşlerin Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi ile paylaşımını da gerçekleştirecektir (TKYD, 2013). Entegre rapor anlayışının yerleşmesi için işletmelerin kurumsal yönetim yapısına kavuşturulması ayrı bir öneme sahiptir. Regülasyonların daha vizyoner bir tarzda küresel gelişmeler ışığında, özellikle AB'ye uyum gösterecek şekilde, ele alınması ve entegre raporlamayı teşvik etmesi gerekmektedir. Bunlarla birlikte işletmelerin bu konuda eğitilerek, katma değer yaratılmasının ulusal rekabet gücüne katkı sağlayacağı ve dolayısıyla rekabet edebilir bir pozisyonda küresel piyasalarda tutunulabileceği konularında bilgilendirilmeleri için çalışmalara başlanabilir. Kavramsal bir inceleme olan bu çalışma, kuramsal olarak geliştirilecek bir ölçek aracılığıyla, öncelikle SPK mevzuatına tabi işletmelerde uygulanmak üzere, ampirik bir araştırma ile genişletilebilir. Böylelikle toplumsal kültür eşliğinde entegre raporlamanın Türkiye'de ne şekilde uygulanabileceğine ilişkin ipuçları elde edilebilir. Entegre Rapor format konusunda bir fikir birliği olmasa da bu raporu şekillendirecek bir şablon ortaya konabilir. Küresel ve ulusal bağlamda daha yeni gündemi teşkil eden bir husus olduğu için özellikle AB üyesi ülkelerle yapılacak ulus ötesi çalışmalarla altı sermaye çeşidinin alt başlıklara kırılımını sağlayacak bir çerçeve format geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Abeysekera, I. A Template for Integrated Reporting, Emerald Journal of Intellectual Capital, Cilt 14, Sayı 2, 2013, 227-245.
- Akgün, A.İ. Muhasebede Küreselleşmenin Finansal Raporlama Standartlarına Etkisi, C.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 13 (1), 2012, 43-60.
- Arı, M. Kurumsal Yönetim ve Finansal Raporlamanın Güvenirliği, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 3 (2), 2008, 43-68.
- Başar, A.B., Başar, M. Sosyal Sorumluluk Raporlaması ve Türkiye'deki Durumu, Sosyal Bilimler Dergisi, 2, 2006, 213-230.
- Çiftçioglu, A., Pory, N. Sosyal Sorumluluk ve Bölümlere Göre Raporlama İlişkisini Anlamaya Yönelik Bir Araştırma, Business and Economics Journal, 1 (1), 2010, 83-99.
- Davies, I.W., Crane, A., Corporate Social Responsibility in Small-and Medium-size Enterprises: Investigating Employee Engagement in Fair Trade Companies, Business Ethics: A European Review, 19 (2), 2010, 126-139.
- Deloitte, Integrated Reporting Navigating Your Way to a Truly Integrated Reporting. Deloitte, Johannesburg, 2011.
- Deloitte, IIRC publishes 'Consultation Draft' on integrated reporting, 2013, <http://www.iasplus.com/en/news/2013/04/iirc>.
- Druckman, F. Integrated Reporting: The Future of Corporate Reporting? Harvard Business School, Massachusetts, 2010.
- Eccles, R.G., Armbrester, K. Integrated Reporting in The Cloud, IESE Insight, 2011, 14-20.
- Fredrickson, J.W. The Comprehensiveness of Strategic Decision Processes: Extension, Observations, Future Directions, The Academy of Management Journal, Vol. 27, No. 3, 1984, 445-466.
- GRI, Integrated Reporting, 2013, <https://www.globalreporting.org/information/current-priorities/integrated-reporting/Pages/default.aspx>
- Hickman, A., Tysiac, K., Integrated Reporting Takes a Big Step with International Framework Draft, 2013, <http://www.journalofaccountancy.com/News/2013/7792.htm>
- Hubbard, G. Measuring Organizational Performance: Beyond the Triple Bottom Line, Business Strategy and the Environment, 19, 2009, 177-191.
- Hutton, A. Beyond Financial Reporting – An Integrated Approach to Disclosure, Journal of Applied Finance, 16 (4), 2004, 8-16.
- IIRC, Towards Integrated Reporting, Communicating Value in the 21st Century. International Integrated Reporting Council, UK, 2011.
- IRRCI, Integrated Financial and Sustainability Reporting in the United States. Investor Responsibility Research Center Institute, New York, 2013.
- IIRC, Consultation Draft of the International <IR> Framework, Integrated Reporting, 2013, <http://www.theiirc.org/wp-content/uploads/Consultation-Draft/Consultation-Draft-of-the-InternationalIRFramework.pdf>.
- IRSCA, Integrated Reporting and the Integrated Report. Discussion Paper, Integrated Reporting Council of South Africa, 2011.
- James, M. L. Sustainability and Integrated Reporting For Small and Medium Sized Companies, Entrepreneurial Executive, 2013, 17-28.
- Kargın, S., Aracı, H. ve Aktaş, H., Entegre Raporlama: Yeni Bir Raporlama Perspektifi, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 2013, 27-46.
- KPMG, Integrated Reporting Performance Insight Through Better Reporting-2. KPMG International Cooperative, 2011.
- KPMG, Integrated Reporting, Issue 2, 2012, <http://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/integrated-reporting/Documents/integrated-reporting-issue-2.pdf>.
- Kurumsal Sürdürülebilirlik Sertifika Programı, Sürdürülebilirlik Raporlamasında Yeni Dönem – Entegre Raporlama Yöntemleri, 2013, <http://www.kurumsal-surdurulebilirlik.org/surdurulebilirlik-raporlamasinda-yeni-donem-entegre-raporlama-yontemleri>.
- Magarey, M. Is Integrated Reporting Achievable. Keeping Good Companies, 2012, 198-202.
- McKinley, K. ISO Standards for Business and Their Linkage to Integrated Reporting. Harvard Business School, Massachusetts, 2010.
- Monterio, B. J. Integrated Reporting and the Potential Role of XBRL, Strategic Finance, 2013, 62-65.
- Mustata, R.V., Mătiș, D., Bonaci, C.G., Integrated financial Reporting: From International Experiences to Perspectives at National Level, Review of Business Research, 12 (2), 2012, 145-150.
- Olsen, E. Strategic Planning for Dummies, Wiley Publishing Inc, UK, 2007.

- Özkan, M., Terzi, S. Avrupa Birliğinde Finansal Raporlama: İngiltere, Fransa ve almanya Örnekleri, Mali Çözüm, Temmuz-Ağustos 2010, 21-43.
- Perrini, F., Tencati, A. Sustainability and Stakeholder Management: the Need for New Corporate Performance Evaluation and Reporting Systems, Business Strategy and the Environment, 15, 2006, 296-308.
- PRI Initiative, Consultation Draft of the International Integrated Reporting Framework released, 2013, <http://www.unpri.org/whatsnew/consultation-draft-of-the-international-integrated-reporting-framework-released/>
- Sayılğan, G. Soru ve Yanıtlarıyla İşletme Finansmanı. Turhan Kitabevi, Ankara, 2011.
- Sipahi, B., Arsoy, A.P. Finansal Raporlamada Yeni Yaklaşımlar, Öneri, 9 (33), 2010, 51-57.
- Sustainability South Africa, 2013, <http://www.sustainabilitysa.org/IntegratedReporting/TheInternationalIntegratedReportingCouncil.aspx>
- TKYD, Entegre Raporlama Taslak Çerçevesi Yayınlandı, 2013, <http://www.tkyd.org.tr/content.asp?PID={68A515A7-4CB7-4578-91E5-943C865AD2C2}>
- Tschopp, D.J. Corporate Social Responsibility: A Comparison between the United States and the European Union, Corporate Social Responsibility and Environmental Management, 12, 2005, 55-99.
- Wells, D.L., Strategic Management for Senior Leaders: A Handbook for Implementation, Department of the Navy, Washington, DC, 1994.
- Westerfors, L., Vesterberg, R. Integrated Reporting: Integrating environmental, social and governance issues in the annual, Yayınlanmamış Lisans Bitirme Tezi, Göteborg Üniversitesi, İşletme Fakültesi, 2011, https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/25846/1/gupea_2077_25846_1.pdf.
- Yanık, S., Türker, İ. Sürdürülebilirlik ve Sosyal Sorumluluk Raporlamasındaki Gelişmeler (Tümleşik Raporlama), İÜ.Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, No.7, 2012, 291-308.

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ